

Sprawozdanie

mniejszości komisji petycyjnej o petycyach stowarzyszeń wzajemnej pomocy diaków gr. kat. dyecezyi Przemyskiej i Stanisławowskiej o poprawę ich bytu materyalnego w drodze zmiany ustawy konkurencyjnej z dnia 15. sierpnia 1866 Nr. 28.

Wysoki Sejmie!

Dwa stowarzyszenia wzajemnej pomocy diaków gr. kat. dyecezyj Przemyskiej i Stanisławowskiej ponowiły w tym roku podanie do Wysokiego Sejmu, w których upraszają o zmianę przepisu §. 12. konk. ustawy z 15. sierpnia 1866 Nr. 28 w ten sposób, ażeby unormowano płacę diaków w rocznej kwocie 120 zł. W tym kierunku t.j. poprawienia bytu materyalnego diaków wnieśli oni w 1886 r. 6 petycyj, a w 1889 r. do L. 913 jedną petycję.

Nad pierwszymi petycjami przeszedł Wysoki Sejm do porządku dziennego, nad ostatnią zastanawiała się komisya petycyjna szczegółowo i uchwaliła petycję tę przekazać Wydziałowi krajowemu do wszechstronnego zbadania, szczególnie w kierunku zabranych na rzecz funduszów szkolnych tak zwanych diakówek i zdania sprawy na następnej sesji sejmowej. Sprawa ta nie przysła jednak na porządek dzienny sesji sejmowej a Wydział krajowy zwrócił petentom petycję ich, nie uznawszy za odpowiednie zbadanie tej sprawy.

Komisya petycyjna sądzi, że żądanie powyższych stowarzyszeń z następujących powodów na wzgląd zasługuje:

1. Do odprawy liturgicznej koniecznym jest współdziałanie diaka. Żądać więc od kogoś koniecznej pracy a nie dbać a nawet nie wglądać w jego potrzeby materyalne, zdaniem komisji nie uchodzi, zwłaszcza jeżeli się ogólnie znaczenie i wagę liturgii uznaje.

2. Aż do roku 1860 wydawał Rząd na zasadzie dekr. gub. z 13. grudnia 1816 L. 56.114 i z 16. marca 1818 L. 20.552 na potrzeby kościelne po wsiach i miasteczkach

dla kuratów obrz. gr. kat. 32 zł. 38 ct. m. k.

„ „ „ łac. 50 „ m. k.

a nadto systemizowano pauszale rocznych 50 zł. m. k. na utrzymanie służby kościelnej przy kościołach obrządku łacińskiego.

Przy uchwalaniu ustawy konkurencyjnej z 16. sierpnia 1866 zrównano wprawdzie potrzeby kościelne łacińskiego i greckiego obrządku, uchwalając dla obydwóch po 50 zł., ale dla utrzymania sług kościelnych uchwalono tylko dla łacińskiego obrządku 50 zł (razem więc 100 zł.), podczas gdy dla gr. kat. obrządku nie uchwalono, motywując to

wedle zdania ówczesnego sprawozdawcy (p. Kabata) tem, „iż parochowie obrządku gr. kat. na sługi i organistę nie potrzebują“.

Zapratrywanie to ówczesnego sprawozdawcy dziś może być niezrozumiałem, bo przecież tak dobrze kościół jak i cerkiew musi mieć kogoś do obsługi i jeżeli łaciński ksiądz potrzebuje koniecznie do liturgii organisty, to grecko katolicki diaka. Ale zapratrywanie to stanie jasnem, skoro się zważy następującą okoliczność:

Diaki we wschodniej Galicyi mieli od dawien dawna niemal w każdej wsi do mieszkania przyznaną chatkę t. zw. diakówkę wraz z ogródkiem, a prócz tego unormowane datki na potrzeby swoje.

Gdy po roku 1848 poczęto zakładać po naszych wsiach szkoły, a brak był nauczycieli, spełniali po wsiach diaki funkcję nauczycielską. Taki stan zastała Rada szkolna krajowa, gdy objęła szkoły z pod zarządów konsystorzey.

Nastąpiła organizacya szkół, dawnych diaków-nauczycieli usunięto a zastąpiono nowymi siłami nauczycielskimi, ale diakówki, ogrodu a i we wielkiej mierze datków nie zastąpiono nowymi funduszami, tylko *jure caduco* wzięto jako fundusz szkolny.

I stąd to pochodzi, że w r. 1866 można było twierdzić, iż słudzy kościelni i diacy gr. kat. nie potrzebują, co jednak dziś wszelką rację straciło.

Wobec tego sądzi komisya petycyjna, że żądanie stowarzyszeń diaków o zrównanie ich ze służbą kościelną jest uzasadnione, i że temu słusznemu żądaniu najlepiej by w ten sposób zadość uczyniono, gdyby w §. 12. kon. ust. wypuszczono słowa: „a przy kościołach obrządku łacińskiego także“, tudzież gdyby po słowach: „otrzyma paroch na pokrycie tychże od parafian kwotę ryczałtową, która łącznie z pokryciem w §§. 1. i 2. wskazanem, nie może przenosić rocznie“ opuszczono słowa: „przy parafiach obrządku łacińskiego“ i „a przy parafiach obrządku greckiego kwoty 50 zł.“

Z uwagi jednak że sprawa niniejsza przez Wydział krajowy jeszcze badaną nie była, wnosi mniejszość komisyi petycyjnej:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Poleca się Wydziałowi krajowemu, ażeby petycye stowarzyszeń wzajemnej pomocy diaków gr. kat. dyecezyi Przemyskiej i Stanisławowskiej w porozumieniu z gr. kat. ordynaryatami w kierunku wskazanym w uchwale komisyjnej z 14. listopada 1889 zbadał i na najbliższej sesyi Sejmowi o tem sprawę zdał.

Lwów dnia 22. stycznia 1894.

Sprawozdawca:

Dr. Okuniewski.

Barabasz, Hamorak.